

POLITICA TREBUIE SUBORDONATĂ ETICII

Cuvânt rostit de doamna Doina Comea la Forumul Internațional organizat de Școala Superioară de Război – Paris, aprilie 1991.

Aș dori să încep prin a spune că ideile pe care am de gând să le exprim sunt ideile unui cetățean obișnuit. Nu sunt specialistă în strategii politice și militare, iar reflecțiile mele se bazează doar pe observarea evenimentelor care ne tulbură azi lumea și pe interogația asupra tratamentului lor politic.

În curând se împlinesc patruzeci și șase de ani de când lumea ieșită din cel de-al doilea înfricoșător război mondial nu și-a propus decât să păstreze prin tratate politice și militare (și cu orice preț) fragilul echilibru internațional al forțelor opuse.

Ca majoritatea conașionalilor mei, am aflat, din viața de zi cu zi, cât de scump plăteam noi acest echilibru. L-am văzut și pe vecinii noștri din Europa Centrală și de Est plătind cu sângele lor, în 1953, în 1956, în 1968, în 1981. Permiteți-mi cu acest prilej să evoc și o pagină din istoria românilor care a rămas necunoscută în Occident: e vorba de istoria anilor 1945-1952, când mulți români au luat drumul codrilor, organizându-se în detașamente de rezistență împotriva comunismului care se instala la noi, sub amenințarea tancurilor sovietice. Studenți și țărani îi susțineau pe partizanii luptători. Forțele fiind însă atât de inegale, aceste unități de rezistență erau adesea înăbușite în sânge. Ultimele, rămase active, s-au predat la începutul anilor '60. (Mă scuzați, văd în sală priviri pline de uimire). Personal am avut un caz în familia mea apropiată, pe Marcel Comea, care și-a pierdut viața la douăzeci și trei de ani. A fost împușcat mortal de securitate, iar colegul său, condamnat la moarte. Sper că această parte a istoriei noastre va fi reconstituită într-o zi.

Azi, pactul militar care ne-a înrobit în acea vreme comunismului și dictaturii nu mai există, iar Tratatul Atlanticului de Nord – pe care, cu naivitate, îl consideram pe atunci un mijloc de salvare – azi, iată, ne deschide porțile. Europa tinde să fie, în sfârșit, una singură. Totuși, partida încă nu e câștigată; iar vechile sloganuri vizând "interesul național" și "rațiunile de stat" ne mai pot face surprize. Căci, așa cum s-a văzut, și spre consternarea noastră, evenimentele sângeroase din China au avut un slab ecou la oamenii politici occidentali. Cât e de trist pentru noi, cei din Est, că intrarea tancurilor sovietice în Vilnius, în ianuarie al acestui an, a impresionat chiar mai puțin decât intrarea aceluiași tancuri în Praga, acum douăzeci și trei de ani. Ce durere pentru noi românii, să aflăm că, acum două luni, Consiliul Europei și-a trimis unul dintre cei mai înalți reprezentanți la București pentru a decerna decorații – drept urmare a "progreselor" făcute în materie de drepturile omului – tocmai acelora care, cu mai puțin de un an în urmă, au asmuțit mii de mineri împotriva copiilor noștri! Ji cum ne explicăm încetineala de care dau dovadă azi europenii în a susține cauza – în cugetul meu dreaptă – a țărilor incluse în imperiul sovietic, care își revendică un drept esențial, acela la autodeterminare.

Politica oportunităților, principiu care adesea pare să stea la baza deciziilor luate de către state, nu e în măsură să asigure, în mod real și pe termen lung, pacea și securitatea. Popoarele nu vor putea avea cu adevărat speranța securității lor viitoare decât în ziua când, fără idei preconcepute și fără să se acorde prioritate intereselor economice în detrimentul drepturilor omului, mai marii acestei lumi vor accepta să reflecteze, în jurul unei mese a negocierilor, asupra adevăratelor acuze ale conflictului care ne amenință. Aceste cauze primordiale sunt mereu aceleași: nedreptatea și absența adevărului. În această privință sunt încântată să intersectez gândirea exprimată de Cardinalul Jean-Marie Lustiger. Dacă nu ținem cont de ele,

de aceste cauze, nu vom reuși decât să amânăm, cu oarecare iscusință izbucnirea conflictului care amenință. Dar nedreptatea rămâne și explozia ce se prefigurează va fi cu atât mai primejdioasă.

Nedreptatea la scara popoarelor și a națiunilor nu este ceva abstract; ea înseamnă nenorocirea milioaneilor de existențe: ea poate distruge neamuri întregi, poate să șteargă de pe fața pământului culturi, limbi și specificități spirituale de neînlocuit. Totodată mai poate provoca degradarea spirituală a tot atâtea milioane de oameni, luați individual. Dar, prin toate acestea, ea, nedreptatea, ne sărăcește pe noi toți. Împotriva dorinței de independență a unor popoare est-europene – mai mult pentru a-și justifica lipsa de elan în susținerea unor deziderate – pericolul naționalismelor în ascensiune, balcanizarea Europei, spectrul numit Saraiievo. Mă întreb oare în ce fel popoarele baltice, ucrainiene, georgienii sau românii din Basarabia (numită Moldova Sovietică) sunt aceștia mai naționaliști decât francezii, englezii sau germanii, care și ei, doresc cu siguranță să trăiască demn într-o țară a lor și să-și gestioneze singuri problemele. Permiteți-mi să evoc un ultim exemplu: regresul spiritual al populației din România sau din Albania, în urma instalării unui comunism mai necruțător în aceste țări și, recent a unui cripto-comunism continuator al acelorași deprinderi distrugătoare, reprezintă oarecum o daună și pentru ceilalți europeni. A spijini politic astfel de regimuri, a închide ochii în fața adevărului înseamnă a răspunde nedreptății prin minciună și a merge împotriva intereselor primordiale ale popoarelor, împotriva calității lor spirituale și culturale, într-un cuvânt, împotriva umanității. Dispariția unor popoare lovite de nedreptate ar fi o pierdere irecuperabilă pentru toți.

În loc de concluzie, aș dori să supun atenției dumneavoastră o normă, conform căreia ar trebui să se ghideze societățile: principiul “neamestecului în treburile interne” (din păcate, prea des invocat) ar trebui să se oprească acolo unde ar fi obligatoriu să înceapă datoria umană de a ajuta. Politica trebuie subordonată eticii. E singurul mijloc de a pune capăt războaielor reci.